

מאלפי זהב

אוצר הערות והידושים קושיות וביאורים

לקט ענינים בפשט בהלכה ובאגדה על סדר הפרשה

פרשת אחרי מות

(109 ט' 109) כתנת בד וגו' - מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בנדים שהוא משמש בהם בחוץ, שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אלא בארבעה, ככהן הדיוט, וכולן של בויז. מש"כ שיש בהם זהב, צ"ל דהכונה לכל הד' בגדים שנוספים לכה"ג. נביאפוד ובחושן מעורב חוטי זהב. והיה בהן אף את שרשרות הזהב. והמעיל, אע"פ שהיה עשוי רק מתכלת, היו בו פעמוני זהב. דאם הכונה לציץ הזהב בלבד, א"כ יכול ללבוש כולם מלבד הציץ. וראי"ז בל תגרע, אם כך היה דינו. תרע דבלא"ה דינו מחולק משאר כהן הדיוט, שהאבנט רק מפשתן. וכן המצנפת שונה מהם, ואכ"מ. ואפ"ה ליכא בזה לא תגרע, כיון דכך דינו.]

(109 י' 109) יעמד חי - כמו יועמד חי על ידי אחרים, ותרגמו יתקם כד חי. מה תלמוד לומר חי, לפי שנאמר לשלח אותו לעזאזל, ואינו יודע שילוחו אם למיתה אם לחיים, לכך נאמר יעמד חי, עמידתו חי עד שישתלח, מכאן ששילוחו למיתה. והוא המקור היחיד שהורגין אותו. שהרי בפסוק להלן כתוב רק לשלח אותו לעזאזל המדברה.

האם למלאכים היה מותר להכנס לקודש הקדשים בזמן שהכהן גדול נכנס להקטיר

(109 י"ז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל.

מסופר בירושלמי (יומא פ"א ה"ה), מעשה בכהן גדול צדוקי, שהקטיר מבחון והכניס לבפנים (כדרך הצדוקים). ולא עברו הרבה ימים עד שמת, וי"א שיצא מחוטמו תולעים, וכמין פרסת עגל נהייתה במצחו, כסימן למלאך שדרך עליו. וכע"ז בבבלי ביומא (יט ע"ב), [בשינוי מעט, לא היו ימים מועטין עד שמת והוטל באשפה, והיו תולעין יוצאין מחוטמו. ויש אומרים ביציאתו ניגף. דתני רבי חייא, כמין קול נשמע בעזרה, שבא מלאך וחבטו על פניו. ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו, שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל].

ובן מסופר בירושלמי (שם פ"ה ה"ב), וכע"ז בבבלי מנחות (קט ע"ב) וכן ביומא לט ע"ב) שבאותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להן, בשנה הזאת אני מת. אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להן כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קודש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי, ובשנה הזו נכנס עמי ולא יצא עמי. [ובבבלי במנחות נוסף, שבשנה זו היה הזקן לבוש שחורים].

ובב' המקומות מביא הירושלמי, שהקשו לפני ר' אבהו, שהרי כתוב 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו', ואיסור זה כולל אף את המלאכים שכתוב בהן (יחזקאל א, י) ודמות פניהם פני אדם. ולגבי המעשה הראשון, הירו' מתרץ שכ"ז כאשר מקריב כדן, משא"כ כאן שלא הקריב כדן. [והובא הירו', בריטב"א ביומא שם]. ולגבי

המעשה השני, השיב להם שמעון הצדיק, מי אומר שזה היה אדם, אני אומר שהקב"ה היה. [והובא הירו', בתוס' במנחות שם ד"ה נודמן. יש לציין שלשון התוס', כעין לשון הירושלמי. וכע"ז לשון המדרש כאן (כא, יב) 'הקב"ה בכבודו היה נכנס עמו ויוצא עמו'. אך לשון התו"י ביומא שם, 'עבוד הקדוש ברוך הוא היה'. וע"ז ענף יוסף (על המדרש שם) שהביא מתורת העולה להרמ"א, שבוראי אין הדברים כפשוטן, אלא הכל היה במראה נבואה].

הרי מבואר מכל זה, דאפי' למלאכים היה אסור להיות באותו הזמן בקודש הקדשים.

אולם במדרש כאן (כא, יב) אחר שמובא ענין זה, שהמלאכים ג"כ לא נכנסו. מובא עוד, 'אמר ר' אבהו וכהן גדול לא אדם היה. אלא כההוא דאמר ר' פנחס [נבחרד"ל גורס, דא"ר סימון, פנחס בשעה כו'] בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו, היו פניו בוערות כלפידים עליו, הה"ד (מלאכי ב) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' [כי מלאך ה' צב-אות הוא]. ובספר גימטריאות (לרבי יהודה החסיד, ענינים שונים סימן רכה) הביא כע"ז, בזה"ל, 'אלא אהרן פניו היו משתנים לפני מלאך].

והקשה אאמו"ר שליט"א, מה הרווח בזה שנהפך למלאך, הרי כאמור, גם למלאכים היה אסור להיות. (ושו"מ שכה"ק במתנו"כ שם).

ואולי יש לתרץ, דבאמת מהא גופא בא רבי אבהו להוכיח, דלמלאכים היה מותר להכנס. מהא דהכה"ג נכנס והיו פניו כפני מלאך. וע"כ ש'וכל אדם' היינו בשר ודם דוקא. [ואפשר שכיון לזה במ"כ, ע"ש לשונו שאינו ברור כ"כ].

רק יל"ע שהרי רבי אבהו גופיה לעיל, טרח ליישב הקושיא משמעון הצדיק, דהיה זה הקב"ה בכבודו ובעצמו, ומשמע דמודה לזה שאסור למלאך להכנס. ושו"ר בעץ יוסף שם, שביאר דרבי אבהו גופיה ס"ל דלמלאכים היה מותר להכנס. ורק קאמר דלהחולקים, מי יימר שהיה זה מלאך. וע"ע בפ"י מהרז"ו.

ובאמת עיקר קושיית המדרש כיצד הכה"ג נכנס, היא פלא גדול. שהלא התורה בפירושו אומרת שמצוותו בכך. ובהכרח שהפסוק 'וכל אדם לא יהיה' לא כולל את הכה"ג. וצ"ל דהדיוק הוא מהייתור, 'וכל' אדם, דמשמע שבא לרבות כולם ללא יוצא מן הכל. ולהכי מקשה כיצד הכה"ג נכנס.

הקדושה השפיעה אף על הכהנים הצדוקים!

ומענין לענין, מבואר מדברי המדרש לכאו', שאף בכהנים הצדוקין היה כן, שנהפכו לפני מלאך. דאל"כ כבר מצד זה שנכנסו היו צריכין למות. וצ"ל דהמקום גורם, וקדושת קודש הקדשים השפיעה עליהם.

וכביאורו הידוע של הגרי"ש כהנמן זצ"ל, במעשה עם יוסף משיטא' (מו' בב"ר סה, כב). אשר בתחילה כאשר בקשו שונאים להכנס להר הבית, ורצו שיכנס יהודי תחילה, ושכרו יחא שיקבל מה שיוציא ראשון. התנדב הוא להכנס, והוציא את מנורת הזהב.

ואילו אח"כ משאמרו לו שאין דרכו של הדיוט להשתמש בזו, אלא יכנס שנית ויקבל מה שיחפורץ, [ואף יותרו לו על המכס לג' שנים], לא הסכים בשום אופן. ואמר 'לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שניה'. וכאשר ניסרו בבשרו בעניינים קשים, היה מצווה ואומר 'ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי'. [והיינו שלא בכה וצווח מרוב ייסורי עיניו, אלא מרוב צער על העבירה שעשה].

והוא פלא עצום, איך שנהפך בזמן כה קצר, מקצה לקצה. שבתחילה הסכים כ"כ בקלות להכנס, ואף התנדב לזה מעצמו. ואילו אח"כ נהפך לצדיק גדול, עד כדי שמסר ע"ז נפש מתוך יסורין נוראים.

הגמרא. ועוד איך יתחייב הוא מיתה בעבודת אחרים כו'. ועי"ש שהאריך בענין המולך והמסתעף.

ולכאן בדעת רש"י י"ל דס"ל דהוא כשאר מצוות התלויות בתנאי שיתקיים בהמשך, כגון פו"ר, שאע"פ שמצידו עשה כל מה שיכל, סו"ס כל זמן שלא נולדו לו ילדים, לא נתקיימה המצוה. הרי מצוה התלויה במציאות שאינה בידי אדם. כך כאן אמנם המעשה איסור הוא עצם המסירה, אך האיסור נשלם רק במה שבמציאות יעבירוהו אח"כ.

וּבַחֲרַת בַּחַיִּים'

רשימות מהנהגות ודברים שנשמעו מאדמו"ר מרן שה"ת זצ"ל

עניני יציאה מהארץ

הפעם נביא בע"ה מעניני היציאה לחו"ל. אשר כידוע רבינו זצ"ל היה מעורר בענין איסור זה כל ימיו.

קלטהו מחיצות

כמה פעמים שמעתיו אומר לאותם שגרים בחו"ל, שיבואו לגור בארץ ישראל. ופעם אמר לאחד מחו"ל שהגיע אליו, 'כבר קלטהו מחיצות'...

לטום כדי לחפש שידוך

בחורה צרפתית שלחה שאלה אם לטום לחודשיים לצרפת כדי לחפש שידוך, והשיב שלא, רק בארץ ישראל. [כמובן שאין לדמות בזה בין מילתא למילתא, ויש לשאול לחכם בכל מקרה. וכן בכל הנידונים המובאים כאן].

לטום כדי לאסוף כסף

אחד שאל שיש לו כולל, האם לצאת לחו"ל לאסוף כסף. והשיב, לא. תסע לירושלים. לכותל.

באיזה עיר לגור

אמר להגיד למאן דהו שיבוא לגור בא"י. שאלו באיזה עיר. והשיב, שיגור בירושלים, או שיבוא לכאן לבני ברק.

כשמרניש שהלימוד שם יותר טוב

אחד מחו"ל טען שהוא מרגיש שבחו"ל הלימוד שלו יותר טוב, האם ללמוד שם. והשיב, ישאר כאן.

האם להביא בחורים שיכולים להתקלקל כאן

אחד שאל שהוא מביא בחורים מחו"ל, לא"י. אך אמרו לו שבחורים בני חו"ל שמביאים אותם לכאן, זה סכנה רוחנית בשבילם. האם להביא אותם לכאן. והשיב שיביא אותם. שאל הנ"ל מה להשיב לרבנים שלהם שאומרים לא לעלות, אמר מרן, שיאכלו ציבלאך [- בצל. כלומר, זה שום דבר, אין להם זכות לומר כן].

אשמח מאוד בהערות ותגובות [הושגת הגליון] בפל" - 0533130380

וביאר הגריש"כ זצ"ל, שאחרי שנכנס לביהמ"ק, הושפע מהקדושה העצומה, עד שמכח זה חזר בתשובה שלמה. וכיוצא ב"ל לגבי הכהנים גדולים הצדוקים, וכאמור.

אולם העירוני דבלא"ה אי"ז קשה לגבי הצדוקים, לפי המבואר בירושלמי (שהו' לעיל) שכאשר אינו מקריב כדין, ל"ש האיסור שלא להיות שם.

(109' טז) ולבש את בגדיו - שמנה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה. ו'בגדיו' היינו הבגדים המיוחדים לו בתור כהן גדול. ולאפוקי מבגדיו הפרטיים שלובש מחוץ לביהמ"ק, [אשר לובש אותם במוצאי יום"כ]. דהיה מקום להבין שהכונה אליהם, כשם שלגבי הפר, ילפינן מדכתוב אשר לו, שהיה משלו. [וטעם החילוק, דלעיל ע"כ ליכא כונה אחרת בזה, אם לא נפרש שהיה משלו].

(109' טז) והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוככם. ביאר הטעמא דקרא, די"ל דאתא לרבנות אפי" גר שנתגייר קודם שקיעת החמה של עריו"כ, דלא הספיק לחטוא, ואפי"ה צריך להתענות לכפרה. ואולי י"ל דצריך לכפר על מה שעד היום לא נתגייר. וכחא דר"י בפ' הניזקין (נו ע"א) אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי. [והיה נראה לבאר דזהו טעם הקרבן שמביא הגר שכנסנו למצוות. אך כיון דילפינן קרבן זה מכניסת ישראל למצוות ע"י קרבן, והרי בהם ל"ש האי טעמא. ע"כ דאינו הטעם. ואח"כ מצאתי בחידושי הגרי"ז בנויר (מו ע"א) דכתב להדיא דקרבן הגר לא בא לכפרה ע"ש].

(109' י) ונתתי פני - פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי ועוסקי בו. כמובן שדברים אלו נעלמים ונשגבים, שהרי בודאי הקב"ה כל הזמן זן ומפרנס, ותוכ"ד ממית ומחיה ומנהל את כל העולם. ואין הדברים אמורים אלא בבחינה מסוימת. שכביכול יש להקב"ה כל מיני עסקים, כגון להוריד גשמים, ולהשתעשע עם הצדיקים בג"ע. ומבואר בחז"ל הסדר יום שיש כביכול להקב"ה דלית מחשבא תפיסא ביה כלל. ועי' מש"כ להלן כו, יז שאי"ז קללה בעלמא, אלא כאבא הנפנה מלהתעסק עם עבדיו, כדי לחנך את בנו.

(109' ה) וחי בהם - לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת. והא דדרשינן מהכא דפיקו"נ דוחה כל התורה, הוא בדרך דרשה. אך פשוטו של מקרא קאי על חי העוה"ב, כמו שפרש"י. ועי' רשב"ם.

בגדר איסור העברת הבן למולך

(109' כא) למלך - עבודה זרה היא ששמה מולך, וזו היא עבודתה, שמוסר בנו לכומרים ועושיין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש.

מדבריו נראה לכאן, דעיקר האיסור הוא עצם המסירה לכומרים. אך חלק מהאיסור הוא מה שבסוף יעבירוהו באש. וממילא לכאן באופן שמסר לכומרים ובסוף לא שרפוהו, לא יעבור בלאו. כיון שלא נשלם המעשה איסור.

אך עי' רמב"ן שהביא מהגמרא בסנהדרין (סד ע"ב) שהאיסור הוא שלא להעבירו בתוך האש ממש. והביא שאף בסנהדרין שם פרש"י שמוסרו לכומרים והם מעבירין אותו. אך כתב דאינו נראה כן מלשון